

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. X. Romana fructuum census. De conclusione, quod ubi valor pignoris non excedit creditum, fructus non imputentur in sortem, sed creditor eos faciat suos, an & quando procedat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

Autem, cujus ratione hujusmodi quæstiones agitari solent, neque cadente altero effectu periculi, quod pariter eisdem disputationibus ansam præberet; Solus punctus consistere videbatur in eo, an creditor licita esset pœnitentia, atque invito debitorē resistere à conventionē. suumque creditum amissis bonis petere; Et in hoc scribentes pro auctore, quibus Judex adhærebat, fundamentum constituebant in conclusione, quod data per creditorem debitori dilatio sub accessionum conventionē, quæ illicita & usuraria sit, non potest quidem creditor petere vel assequi accessiones, neque recinere assequitas, quas imputare tenetur, sed non cogitur servare eandem conventionem circa dilationem debitori concessam, qua non obstante, suas actiones pro crediti consequutione exercere potest, ob regulam *Cum cessante, &c.* dum dilatio respectiva fuit ad commodum medio tempore speratum, ideoque isto cessante, tanquam à cessante causa finali, dilatio quoque cessare debet.

Veram, in sensu etiam veritatis, dicebam hujusmodi conclusionem incongruè applicari ad casum, Tum quia durante matrimonio, cessabat dicta unica ratio cessantis corresponsivitatē seu præsuppositi, dum tunc creditor ita suos faciebat fructus absque timore imputationis; Tum etiam, quia de facili occurrere poterat, ne solum etiam matrimonio eidem timori, seu periculo creditor subjaceret, adimplendo requisita posita per *Castrens. in l. 3. ff. de eo quod certo loco*, pro interesse lucri cessantis ob investimentum aliàs faciendum; Porissimè verò dum ipsemet debitor dabat manus, atque se habebat pro interpellato, ideoque dum ita consultum remanebat, nulla subesse videbatur ratio, cur licitum esset recedere à conventionē, quam partes jure cujusdam implicitæ emptionis & venditionis cum pacto redimendi, ita facere voluisse videbantur, atque ex his credebam probabilitatem reæ conventionē magis assistere.

Generaliter autem in proposito istius contractus *antichresis*, aliàs *ad gaudendum*; quicquid sit in foro interno, de quo non sunt partes viri forensis agendi, cum ibi sola veritas naturalis super eo quod interest, rectaque vel respectivè depravata intentio totum faciant; Quatenus pertinet ad forum externum hujus quæstionis, tam decisio, quam effectus pendere videntur ab eo, an creditor pro pecunia, quam interim debitor retinet, debitum sit necne interesse ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, ut præsertim bene advertit *de Marin. d. resol. 172. lib. 2.* Ubi enim tale interesse currit, parum, vel nihil refert de fructibus habendam esse rationem ad favorem debitoris, in quo residet pignoris, seu rei ita datæ dominium, cum rari sint casus, in quibus fructus naturales, vel industriales bonorum superent illos fructus civiles, seu fictos, quos hoc interesse lucri cessantis, vel damni emergentis importare solet; frequentius verò isti sint majores, juxta casum, de quo in *Bojanen. sub tit. de feudis disc. 13.* ubi cum emptor feudi ob defectum assensus Regij revocasset contractum emptionis, atque in Regno Neapolis receptum sit hujusmodi revocationem competentem in vim constitutionis incipientis *Constitutionem divina memoria*, operari retractionem, ita ut fructus feudi medio tempore percepti cedant ad commodum venditoris, emptori autem debeatur interesse pretii soluti, quæstio in proposito esse magis solet ex parte emptoris, quoniam plus importat interesse, quam importent fructus, & tamen præsentio ibi impugnavit.

Card. de Luca de Usur. & Interess.

Quibus sic stantibus, observabam effectum invaliditatis hujus contractus restringi ad Urbem, & Statum Ecclesiasticum, quoties ex parte dantis pecuniam non servaretur illa verbalis formalitas, quæ continetur in dictis requisitis positus per *Paul. 1. 2. de Castro in l. 3. ff. de eo quod certo loco*, pro interesse lucri cessantis, sive in altera formalitate contenta in *dec. 2. Mohedani de usuris* pro interesse damni emergentis, quoniam alibi fere in universum diverso jure vivitur, atque dicta requisita tanquam notoria habentur pro probatis, & consequenter nullus remanet quæstionis effectus, unde resultat, quod contractus est frequens & usitatus, præsertim in Germania, ut testantur communiter scribentes, de quibus *Leosar. & Giballin. ubi supra*; In Curia verò, ut frequentius in hac materia sum expertus, validitas, vel invaliditas istorum, ac similiarum contractuum magnam dependentiam habere videtur à formalitate verborum, ut patet ex iis, quæ hoc eodem titulo & in altero *de cambiis*, juxta diversas casuum contingentias habentur; Unde frequenter contingit, quod versutus & callidus sœnerator tanquam sollicitus in hujusmodi formalitatibus adhibendis, licitè percipit usuras & accessiones; E conversò autem simplex & sincerus contrahens, cum bono animo absque hujusmodi cautelis procedens, reputatur usurarius, quod mihi nunquam placuit, quoniam ita verificari videtur inconveniens consideratum per *text. in l. finali Cod. de usuris*, ut lex dicatur imposita magis verbis quam rebus; Ideoque spectanda videtur substantia veritatis, ex qualitate personarum, usu communi, verisimilitudine, aliisque facti circumstantiis pro prudenti arbitrio indaganda, non autem in hujusmodi verbalibus formalitatibus immorandum est.

R O M A N A FRUCTUUM CENSUS,

P R O

C A R O L O A R G O L O,

C U M

F E L I C E B U C C A M A T I A.

Casus disputatus coram A. C. pendet in Rota.

De conclusione, quòd ubi valor pignoris non excedit creditum, fructus non imputentur in fortem, sed creditor eos faciat suos, an & quando procedat.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Ubi pignus adæquas creditum, vel est illo inferius, censetur habitum pro derelicto, & creditor facit fructus suos.*
- 3 *An creditor jus habeat ad bona ex successione delata ejus debitori, & an per retentionem dotium factam à patre, inducatur in filio aditio materna hereditatis, remissivè.*
- 4 *Declaratur conclusio, de qua nu. 2. quando procedat.*
- 5 *Quando es censetur data creditori potius insolutum, quam in pignus.*
- 6 *Datio insolutum est idem, ac emptio & venditio, eademque requisita desiderat.*
- 7 *Declaratur conclusio, de qua nu. 2. & 4. ut procedat in pignore conventionali, non autem legali, seu pratorio.*

C

D I S C. X.

D I S C. X.

A Gente Carolo Argolo coram A. C. seu Prælo deputato pro fructibus cujusdam census ad bona Alexii & Alexandri de Buccamaria, contra Felicem filiam & neprem respectivè illa possidentem, excipiebat ista de anterioribus juribus dotalibus matris & avia, atque replicante creditore, quòd jura prædicta ipsi Felici non competere, sed potiùs ejus fratribus jam defunctis, in eodem debito obligatis, quibus prædictarum matris & avia successio potiùs debita erat, exclusa ipsa Felice tanquam sœmina jam dotata ex Statuto Urbis; Quòdque ubi etiam ad ipsam jura prædicta spectarent, adhuc extincta esset cum fructibus ex præfatis bonis 25. annorum spatio perceptis, ipso jure in sortem singulis quibusque annis integrè imputandis, eamque extenuantibus, dum nullus concurrebat ritulus, qui utrumque creditum dotale redderet fructiferum; Non quidem ille dotis, quoniam in Rota & Curia recepissimum est, dispositionem *text. in cap. salubriter de usuris*, locum sibi vindicare, constante matrimonio tantùm, non autem eo dissoluto, quamvis filii superessent; Neque alter lucri cessantis, vel damni emergentis, dum pariter in Curia hoc jure vivitur, quòd nisi probentur fomiter, ac in specie requisita posita per *Castrens. in l. 3. ff. de eo quod certo loco*, quoad interesse lucri cessantis, vel illa *dec. 2. Mohed. de usuris*, quoad illud damni emergentis, neutrum debetur, & consequenter fructus ex pignore percepti ad aliud referri non possunt, nisi ad extenuationem fortis.

Pro utroque objecto evitando, scribentes pro rea conventa, duo motiva deducebant; Primò in ordine ad incompetentiam dictorum jurium dotalium, quòd non constaret, filios masculos adisse hereditatem matris, vel legitimam sibi debitam in bonis avia, quæ fortè ex cautela eludendi creditores, ipsam nepem tantùm hæredem instituerat, & consequenter dicebant intrare conclusionem deductam *ex textu in l. qui autem. ff. que in fraudem creditorum*, quòd creditoribus nullum jus competit ad bona jure successionis, seu legati, vel fideicommissi delata eorum debitori, nisi post agnitionem ab isto factam, sine qua dicuntur esse solùm in facultate, non autem in bonis nostris, quia potest debitor nolle agnoscere, neque creditores explicare possunt ea, quæ pendent ab animo.

Et secundò, quòd cum valor bonorum adæquarer dicta credita dotalia, pro quibus ipsa rea conventa, mortuis patre & avo bona hæc possederat, quòd tunc intraret conclusio, quæ per ora pragmaticorum in Curia communiter volitare solet, ut pignore habito pro derelicto, creditor suos faciat fructus, in sortem proinde non imputandos, ut per *Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. quest. 45. num. 73. cum seq. Rota dec. 46. par. 6. rec. in Romana domus, seu domorum. 5. Julii. 1655. coram Melio. §. finali. & in aliis.*

De primo motivo haberetur actum in hac eadem causa in sua materia, *sub tit. de credito*, ubi etiam in una *Senen. pecuniaria, seu concursus*, ex professio agitur de hoc articulo, An scilicet & quando, etiam sine additione creditoribus jus competat, saltem ad legitimam eorum debitori jure naturæ debitam, seu ad dotem à statuto filiis delatam; Ac etiam agitur de alio articulo, in præfenti causa quoque disputato, An per retentionem dotium à viro, & respectivè patre factam, resultet nec-nè favore filiorum aditio maternæ hereditatis.

Quatenus verò pertinet ad dictum secundum movum pertinentiæ fructuum ad creditorem ex pignore debitum adæquante, & in quo Judex magis insistebat; Dicebam scribens pro actore, etiam cum sensu veritatis, fallaciam consistere, non in ipsa conclusione in suis casibus vera, sed in ejus applicatione ad factum, ut etiam plures idem disputavi & obtinui in eodem Tribunali A. C. in diversis causis, præsertim verò in una *Camerinen. pro Joanne Bernardino de Blanchis, de Monticelo*, in qua acriter iste articulus quoque disputatus fuit.

Procedit enim conclusio prædicta in casu quo, nullo expresso titulo pignoris, vel dationis insolutum, ipse debitor, in cuius potestate, ac voluntate repositum est bonorum dominium à se abdicare, ac in alterum jure venditionis, vel dationis insolutum transferre, ipsa bona simpliciter daret, quoniam tunc ista circumstantia æquivalentia, vel inferioris valoris est vehementer adimniculum, seu præsumptio, ut non docto de contrario, censentur bona data potiùs insolutum, quàm in pignus, juxta deducta præsertim in *Anconitana bonorum coram Rosis inter suas decisiones. 180. §. 266. & in eadem. 14. Maji. 1668. coram Bevilacqua*, in quibus respondendo pro datione insolutum sequendo *conf. Menoch. 201. §. dec. 4. Comulvi*, magnum, ac præcipuum fundamentum constituitur in ista circumstantia, quòd bona per debitorem creditori nullo expresso titulo simpliciter data longè inferioris valoris essent, quàm ipsum creditum importaret, de quarum tamen decisionum substantentia haberetur actum in eadem causa sub dicto titulo *de credito*.

Sive ubi etiam data essent quidem per debitorem ab initio bona creditori sub explicito titulo pignoris, sed nullis continuantibus adimniculis ejusdem tituli, ex dicta circumstantia adæquationis, vel minoris valoris, & ex diuturno silentio resultaret præsumptio novationis, ac implicitæ dationis insolutum, ipso pignore habito pro derelicto; Atque in uno, vel altero casu dicta conclusio procedit ex fundamento implicitæ, seu præsumptæ dationis insolutum translativæ domini, cujus ratione creditor, non tanquam creditor ex pignore, sed tanquam dominus ex re sua facit suos fructus, tanquam sequelam domini, ut patet ex allegatis, & aliis de materia agentibus.

Secus autem ubi constaret de initio & continuatione tituli pignoratitii ratione voluntatis partium, ut constabat in dicta *Camerinen.* cujus ratione iidem scribentes pro creditore deducunt manus victas; Vel ubi etiam accederet defectus potestatis, sive tale impedimentum, quòd dictus in pliciter contractus dationis insolutum verificari non posset, ut infra, quoniam tunc posito titulo pignoratitio, unde propterea bona perseverent in dominio debitoris, cujus quoque esset periculum, creditor autem perseverat in persona creditoris pecuniarii, seu quantitatis, tunc ista circumstantia valoris adæquans, vel inferioris, nullius est momenti, vel operationis, cum dato pignore, non possit creditor citra usuram pro credito pecuniario facere fructus suos, ut bene advertit *Leotar. de usur. qu. 12. post nu. 5. vers. sed si simpliciter. & nu. 6. ac prius num. 2. cum seq.* & admittit idem *Merlinus loco citato, nu. 76. cum seq.* & patet ex deductis supra in *Tiburina Castro, discurs. 8.* quia totus punctus est in jure domini resultantem ex dicta implicita & præsumpta datione insolutum, cum cujus præsupposito procedunt præfata Rota decisiones, præsertim *decis. 46. par. 6. rec.* in cuius casu agebatur de bonis ab ipsa muliere datis in dotem æstimatis, ad quæ viro dese-

defecto, in concursu creditorum, quamvis anteriorum subsidiarium regressum habuerat ex privilegio textus in *l. in rebus. Cod. de iure dotium*, unde resultat præsumptio, quod ita ex reciproco consensu primævum dominium ipsa reassumere voluerit; idemque vel similes sunt termini dictæ alterius decisionis in *Rom. domus coram Melrio*, in qua id dicitur incidenter, neque iste punctus formiter disputatur, eademque decisio, quoad ea quæ disputabantur, reformata quoque fuit *sub die 29. Novemb. 1657. curam Priolo*.

Applicando igitur ad casum, cum mortuis patre & avo respectivè, utriusque dotis debitoribus, & quorum debitum, stante Statuto Urbis, deferente Viro dotis lucrum, non aperitur, nisi post mortem, ipsa rea conventa propria auctoritate, & in vim hypothecæ dotalis huiusmodi bonorum possessionem adeptæ esset ac retinuerit in vim illius licentiæ, quam lex creditori hypothecario tribuit. Hinc proinde resultat, esse impossibile, quod hic præsumptus seu implicitus titulus dationis in solum fructuum productivus verificari possit, quoniam datio in solum idem est, ac emptio & venditio, sive cum eo contractu in omnibus fraternizat, eademque exigit tria essentialia requisita, nempe rem, pretium, & consensus, ut in specie *Rota apud Buratt. dec. 372. ubi Adde. dec. 38. num. 1. p. 11. rec. Mantio. de tacit. lib. 8. tit. 23. num. 1. & omnes*; Ideoque æquivalentia valoris inducere solum potest implicitam verificationem secundi requisiti quoad pretium, sed inevitabilis remanet defectus tertii requisiti circa consensum, qui debet esse utriusque ad perficiendum contractum, neque ex solo consensu creditoris dari potest avocatio dominii ab uno, & translatio in alterum, ut ita distinguendo inter pignus conventionale & prætorium habetur apud *Buratt. dec. 160. n. fin. Leotar. d. qu. 12. num. 11.* atque ex dicta nimium convincenti ratione videtur absolutum; Quia tamen iste punctus cum his distinctionibus adhuc non reperitur formiter disputatus, & decisus in *Rota*, idcirco Iudex noluit eum decidere, sed partibus etiam consentientibus decidendum remisit eidem Tribunali, ubi pendet.

PRÆNESTINA
SIMULATIONIS
CONTRACTUS,
PRO
MARCHIONE THEODOLO
ET ALIIS,
CUM
ALIQUIBUS PARTICULARI-
BUS OPPIDI S. VITI.

Casus variè decisus per Rotam.

De duplici contractu contemporaneè celebrato, emptionis & venditionis cum pacto redimendi, ac locationis & conductionis, quia nempe vendat quis rem suam alteri cum pacto redimendi, & unico contextu eam conducatur sub annua pensione, qui contractus *livellarius*, seu vulgò *patto à franchire* dici solet, an censetur licitus, vel potius usurarius.
Card. de Luca de Usur. & Interess.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Licitus est contractus emptionis cum pacto redimendi, & locationis eodem tempore factæ venditori, & num. 7. & 8.*
- 3 *Intellige, nisi locatio sit pro excessiva pensione.*
- 4 *De cause resolutionibus.*
- 5 *Quando modicitas pretii, & pactum redimendi inducat fœnus & pignus.*
- 6 *Non datur usura sine mutuo vero, vel interpretativo.*
- 7 *Quando contractus de quo num. 2. sit suspectus, ubi scilicet pactum redimendi est necessarium ex parte recipientis pecuniam.*
- 8 *De approbantibus dictum contractum, ut num. 2.*
- 9 *Ubi substantia accessionum est licita, excessus causat injustitiam, non usuram.*
- 10 *Census possunt constitui ad decem pro centenaria.*
- 11 *Quando consuetudo, seu observantia sit deferendum in hac materia.*

DISC. XI.

IN Oppido S. Viti, aliisque locis adjacentibus, antiquus, ac frequens contrahendimos est, quod venduntur territoria, seu prædia rustica cum pacto redimendi limitato vel perpetuo, atque deinde contemporaneè idem venditor ipsa bona conducit ab emptore, pro uniformi ac generali pensione à consuetudine seu usu taxata, ad mensuram valoris in primo contractu venditionis deducti, quod scilicet pro rata bonorum cadentium sub pretio scut. 8. venditor, & respectivè conductor promittit emptori, ac respectivè locatori singulis annis duos cados multi, quorum loco, idem communis, atque generalis usus introduxit, quod solvantur in pecunia julii sex, quam contrahendi speciem pro notabiliore parte in hoc loco praticare consuevit Marchio Theodulus, ejusdem Oppidi Dominus. Cum autem huiusmodi conductores, ac vendentes consulti essent de huiusmodi contractus invaliditate, ac usuraria infectione; Hinc proinde per quamdam speciem univertitatis in simul uniti, prædictæ pensionis seu responsionis solutionem, tam dicto Marchioni quam aliis solvere recusarunt. Unde propterea introducta causa coram A. C. ab isto contra eos relaxatum fuit mandatum, à quo commissæ per Signaturam causa appellationis in *Rota coram Verospio*, cum clausula suspensiva, *Si quid exequendum*, datoque consueto dubio, ex ejusdem rescripti ventre, *An mandatum esset exequendum*, assumptaque disputatione, Me pro Marchione, & aliis actoribus scribente, *sub die 16. Junii 1660.* negativa prodit resolutio, ex eo fundamento:

Quod licet emptor citra usuræ vitium, rem emptam, ejus possessione adhuc non capta, ipsimet venditori in locationem concedere valeat, *ad text. in l. quedam mulier. ff. de rei vindicatione, Paris. conf. 2. 77. num. 7. cum sequent. lib. 3. Menoch. de arbitr. casu 39. num. 16. Cyriac. controver. 68. num. 1. & 259. num. 4. Rota coram Martin. Andr. dec. 109. num. 11. & per totum*; Attamen id intelligitur, dummodo pensio sit justa, & proportionata fructibus ex ipsa re colligendis; secus autem, si sit excessiva, cum tunc videatur contractus usurarius, continens potius usurarias accessiones pro pecunia, ita sub hoc pallio mutuata, *ex Bald. conf. 322. num. 2. C. 2. lib. 3.*